

ת"פ 10746/05/13 - מדינת ישראל נגד נדב בן דוד

בית משפט השלום בירושלים

30 יוני 2014

ת"פ 10746-05-13 מדינת ישראל נ' בן דוד

בפני כב' השופטת דנה כהן-לקח
בעניין: מדינת ישראל

המאשימה

נגד

נדב בן דוד

הנאשם

גזר-דין

רקע

1. כנגד הנאשם הוגש כתב-אישום שייחס לו עבירה של איסור זיהום אוויר בלתי סביר מרכב לפי סעיפים 3 ו-63(א)(1) לחוק אוויר נקי, התשס"ח-2008 (להלן: חוק אוויר נקי). יצוין כי מדובר בעבירת קנס של ברירת משפט, בגינה קיבל הנאשם מלכתחילה הודעת תשלום קנס. הנאשם הודיע כי ברצונו להישפט על העבירה שיוחסה לו, ולפיכך הועמד לדין.

בהתאם לעובדות כתב-האישום, ביום 11.10.2012 בשעה 08:20 לערך, ברחוב סירת דוכיפת בירושלים, נהג הנאשם ברכב אשר בבעלותו מסוג קיה, שנת ייצור 2005, המונע במנוע דיזל (להלן: הרכב). הרכב נבחן באמצעות ניידת לבדיקת זיהום אוויר בהאצה חופשית. בבדיקה נמצא כי ממוצע ערכי בליעת האור של העשן שנפלט מצינור הפליטה של הרכב, עמד על 6.01 יחידות למטר (כאשר 2.5 הינו הערך אשר מעליו זיהום אוויר מרכב שמונע במנוע דיזל הינו "בלתי סביר").

2. בתום ניהול הוכחות בתיק, ניתנה ביום 16.6.2014 הכרעת-דין מנומקת במסגרתה הורשע הנאשם בעבירה שיוחסה לו. בכל הנוגע להוכחת יסודותיה העובדתיים של העבירה - הרי מטעמים שפורטו בהכרעת-הדין נפסק כדלקמן:

"שוכנעתי מעבר לספק סביר כי בדיקת העשן בוצעה כדיון וכי לפי תוצאותיה, רכבו של הנאשם נמצא מזהם ברמה שהיא פי 2.5 מעל למותר. בהתחשב בכך, הוכח ברמת ההוכחה הנדרשת בפלילים כי הרכב בו נהג הנאשם ואשר מצוי בבעלותו, גרם לזיהום אוויר בלתי סביר במועד המצוין בכתב-האישום. בתום ניהול ההליך, הרושם שנותר הוא כי ההגנה ניסתה 'לירות לכל הכיוונים', ואף לא נרתעה מהטלת דופי ביושרתו של בוחן העשן וכן ביושרתם של גורמי התביעה על-אף שלא שנמצא בסיס ממשי לכך. בסופו של יום, לא היה בעדות הנאשם, בראיות שהציגה ההגנה או בטיעוני הסנגור בסיכומיו לפניי, כדי לעורר ספק סביר

בתזה המפלילה".
(שם, פסקה 25)

בכל הנוגע להוכחת היסוד הנפשי של העבירה (שהינה עבירת אחריות קפידה) - מנימוקים שהובאו בהכרעת-הדין נפסק כי אף אם אניח לטובת הנאשם כי פעל ללא מודעות בפועל, אין לומר כי פעל ללא רשלנות, ובוודאי שאין לומר שעשה כל שניתן כדי להימנע מביצוע העבירה. עוד נקבע שהוכח בבירור כי הנאשם לא עשה דבר כדי לטפל ברכבו בדיעבד, לאחר שנמצא מזהם (שם, פסקה 26).

טיעוני הצדדים לעונש

3. המאשימה טענה לפני כי העונש ההולם הינו קנס כספי ששיעורו מגיע למספר אלפי ₪, בשים לב לכך שגובה הקנס המרבי הקבוע בחוק הינו 226,000 ₪. במקרה דנן, עמדה המאשימה על כך שההגנה ניהלה הליך מייגע, במהלכו לא היססה להעלות טענות שהטילו דופי ביושרתם של גורמי האכיפה והתביעה ללא בסיס. כל זאת, בעוד הנאשם עצמו לא טרח לבדוק בדיקה נוספת את רכבו ואף אישר כי לא טיפל ברכב לאחר שנמצא מזהם. המאשימה טענה כי יש מקום לענישה מרתיעה שתעביר מסר לפיו בעלי רכב אחראיים לתקינות רכבם, ואינם רשאים לעשות דין לעצמם ולהתעלם מתוצאות בדיקת עשן שמצאה כי רכבם מזהם. בתמיכה לכך, הפנתה המאשימה לאסמכתאות מהפסיקה.

4. מנגד, הסנגור טען כי אופן ניהול ההגנה בתיק והטענות שהועלו מטעמה, בדין יסודם. בנוסף, נטען כי לנאשם נגרמו הפסדים בגין התייצבותו לדיונים ועצם ניהול המשפט. לנאשם אין עבירות קודמות, אף לא עבירות תעבורה. משכך, התבקש בית-המשפט להסתפק בשיעור הקנס המקורי כפי שנקבע על-פי חוק.

מתחם הקנס ההולם

5. נקודת המוצא הינה כי עסקינן בעבירת קנס מסוג של ברירת משפט. הקנס שהיה נקוב בהודעת תשלום הקנס שקיבל הנאשם בגין העבירה הנדונה, היה 500 ₪. בהתאם להסדר הקבוע בסעיף 229(ח) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: חוק סדר הדין הפלילי), מי שמשלם את הקנס רואים אותו כאילו הודה באשמה בפני בית-המשפט, הורשע ונשא את עונשו. הנאשם בחר שלא לשלם את הקנס, ובהתאם לזכות הנתונה לו בחוק ביקש להישפט. לאחר ניהול המשפט הוא הורשע. כיצד יש לגזור את עונשו?

ברגיל, מאחר שמדובר בעבירה המוגדרת בחוק כעבירת-קנס ומאחר שהיסוד הנפשי הקבוע במסגרתה הוא של אחריות קפידה, כי אז סוג העונש המתאים בעניינה הינו קנס כספי. בכל הנוגע לשיעור הקנס שיש להטיל על אדם שביקש להישפט והורשע בבית-המשפט, קובע סעיף 230 סיפא לחוק סדר הדין הפלילי כי: "...הקנס לא יפחת מהסכום הנקוב בהודעת תשלום הקנס, אלא אם כן ראה בית המשפט נסיבות מיוחדות המצדיקות את הפחתתו" (ההדגשה אינה במקור - ד.כ.ל). מהלשון "לא יפחת", ברור הן מבחינה לשונית והן מבחינה תכליתית כי הקנס יכול לעלות בשיעורו על

הסכום שצוין בהודעת תשלום הקנס. מסקנה זו מתבקשת אף מכך שהעונש המירבי הקבוע בחוק בגין עבירה לפי סעיף 3 לחוק אוויר נקי בה הורשע הנאשם, כולל בין היתר קנס כספי ששיעורו יכול להגיע למאות אלפי ₪ (ראו: סעיף 61(א)(1) לחוק אוויר נקי).

6. הפער בין שיעור הקנס הנקוב בהודעת תשלום הקנס לפי דין, לבין שיעור הקנס שעלול להיגזר לאחר בקשה להישפט אשר בסופה מורשע הנאשם בבית-משפט, הוסבר היטב על-ידי כב' השופטת רחל ברקאי, ואין לי אלא להביא מדבריה התקפים גם לענייננו:

"ההסדר המאפשר לאזרחים לשלם תשלום של קנס, לצד ביצוע העבירה, נועד לייעל את מערכת אכיפת החוק בעבירות מסוימות, אותן מצא לנכון המחוקק לראות כעבירות קלות אשר אינן מחייבות את הפעלת מנגנון המערכת השיפוטית והטרדת האזרח להופיע בפני מערכת זו, עבירות אשר לצידן נקבעו ברירות קנס.

מנגנון זה של ברירת קנס מהווה תמריץ חיובי הדדי. מצד אחד "מעודד" מנגנון זה את האזרח להודות בביצוע העבירה אותה ביצע, "להנות" מתשלום ברירת קנס, שהינו נמוך מן המקובל ובכך לחסוך לעצמו אובדן זמן יקר ומן הצד האחר חוסך למערכת המשפט אובדן ימי שיפוט יקרים "במחיר" של ענישה מקלה - בצורת ברירת הקנס.

תמריץ חיובי זה מגולם כאמור בשיעור גובה הקנס הנמוך הקיים לצד העבירה.

כאשר בוחר האזרח שלא לשלם את ברירת הקנס ומבקש את יומו בבית משפט, נחשף הוא בין השאר לסיכון, לפיו בסופו של יום, אם ימצא אשם, יושת עליו עונש בהתאם למדיניות ענישה נוהגת בבתי המשפט, שהינה בעקרון נעדרת תמריצים חיוביים בדומה לתמריצים הקיימים לצד ברירות הקנס".

(ראו: ע"פ (ב"ש) 4510/07 פרבשטיין נ' מדינת ישראל, פסקה 5 (11.2.2008); ההדגשות אינן במקור - ד.כ.ל; לעניין תכליתו של ההסדר הסטטוטורי הקבוע בסעיף 240 לחוק סדר הדין הפלילי לייעול הליכים, ראו באופן כללי: רע"פ 9142/01 איטליא נ' מדינת ישראל, פ"ד נז(6) 793, פסקה 4 (2003)).

המסקנה המתבקשת ממכלול הדברים האמורים הינה כי שיעור הקנס שצוין בהודעת תשלום הקנס המקורית, יכול להוות בגדר נקודת מוצא לקביעת שיעור הקנס בעניינו של מי שביקש להישפט והורשע בבית-משפט, אולם אין בו כדי להוות נקודת סיום.

7. על רקע זה, ובהתאם לסעיפים 40ג(א) ו- 40ח לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין), יש לקבוע את מתחם הקנס ההולם. מתחם זה ייקבע בהתאם לעקרון ההלימה, תוך התחשבות בערך החברתי שנפגע, במידת הפגיעה בו, בנסיבות הקשורות בביצוע העבירות, במדיניות הענישה הנהוגה וכן במצבו הכלכלי של הנאשם.

הערכים החברתיים המונחים בבסיס העבירה בה הורשע הנאשם, עניינם בהגנה על איכות הסביבה ועל בריאות הציבור מפני מפגעים העלולים להיגרם כתוצאה משימוש ברכב אשר אינו עומד בתקן זיהום האוויר. נוכח חשיבותם של הערכים האמורים, ראה המחוקק לקבוע בעניינה של העבירה הנדונה יסוד נפשי של אחריות קפידה,

המטיל נטל מוגבר על בעל הרכב או הנוהג בו, לדאוג לתקינות רכבו כדי שלא יזהם את הסביבה. בחינת **נסיבות ביצוע העבירה** במקרה דנן מלמדת כי בבדיקת עשן שגרתית שנערכה לרכבו של הנאשם, נמצא כי הרכב מזהם פי 2.5 מעל הרמה המותרת על-פי חוק. בחינת **מדיניות הענישה הנוהגת** מלמדת כי במקרים דומים בהם נאשמים הורשעו בעבירה הנדונה בבית-משפט, הושתו עליהם קנסות בסכומים הנעים ממספר מאות ש"ח ועד מספר אלפי ש"ח. לעיתים, הוטלה גם התחייבות כספית להימנע מהעבירה בעתיד. יש לזכור כי מדובר בעבירה שהיא למרבה הצער נפוצה אך קשה לאכיפה, ולפיכך יש מקום להשתת קנסות שיהיה בהם כדי להלום את כיעור העבירה וכדי להעביר מסר מרתיע מפני ביצועה (ראו למשל: ת"פ (רחובות) 1872/04 מדינת ישראל נ' דדון (2.3.2005)). אשר **למצבו הכלכלי של הנאשם** - לא נטען לפניי דבר בעניין זה. אוכל להניח כי מצבו של הנאשם כבחור צעיר אינו איתן במיוחד, אך גם אין מדובר באדם שמצבו הכלכלי אינו מאפשר לו תשלום קנס כספי.

בהתחשב בעקרון ההלימה המהווה עקרון מנחה בענישה; ובשים לב למכלול השיקולים הנוספים שפורטו לעיל; אני סבורה כי **מתחם הקנס ההולם למעשה העבירה בגינו הורשע הנאשם, נע ממספר מאות ₪ ועד מספר בודד של אלפי ₪** (ראו והשוו: ת"פ (פתח תקווה) 1959-10-12 מדינת ישראל נ' גוטרמן (13.5.2013)). יוער כי בנסיבות העניין לא מצאתי לסטות ממתחם זה לקולא או לחומרה.

הקנס המתאים

8. לצורך גזירת העונש, יש להתחשב בנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה כאמור בסעיף 40יא לחוק העונשין. **לקולא**, שקלתי את העובדה שהנאשם חסר כל עבר פלילי או תעבורתי. **לחומרה**, שקלתי את השיקולים הבאים:

ראשית, ראיתי להתחשב בכך שהנאשם לא נטל אחריות לביצוע העבירה. אמת, כפירה באשמה וניהול משפט לא יזקפו לחובת נאשם (ראו: סעיף 40יא(6) לחוק העונשין). עם זאת, כפי שהוסבר בפיסקאות 5-6 לעיל, ברגיל מי שביקש להישפט והורשע בבית-משפט, לא יוכל להנות מהתמריצים הגלומים בהסדר של תשלום קנס ללא ניהול משפט, ולא - נימצא חוטאים לתכליותיו של ההסדר הסטטוטורי הנדון. זאת ועוד; בהכרעת-הדין עמדתי על דרך הילוכה של ההגנה בתיק שלפניי. לנאשם זכות להביא את עניינו בפני בית-המשפט ולטעון טענותיו על-מנת להוכיח את צדקתו. עם זאת, ניהול ההגנה בתיק זה כלל העלאת טענות חמורות כנגד יושרתם של גורמי האכיפה והתביעה, בלא שהונח לכך בסיס ממשי כלשהוא. אין מדובר בשיקול עיקרי בקביעת העונש, אולם ניתן להביא אף אותו בגדר השיקולים הצריכים לעניין.

שנית, ולכך משקל מהותי בעיניי - ממצאי הכרעת-הדין עולה כי הנאשם לא עשה מאמצים לתיקון תוצאות העבירה והנזק שנגרם בעטיה (ראו: סעיף 40יא(5) לחוק העונשין). הנאשם, שסבר כי תוצאות בדיקת העשן שגויות, בחר להתעלם מתוצאות הבדיקה בלא שניגש למכון רישוי מוסמך כדי לבצע בדיקת עשן חוזרת, ובלא שטיפל ברכבו בצורה כלשהיא לאחר שהרכב נמצא מזהם (ראו: דברי בפיסקה 19 להכרעת-הדין). בכך עשה הנאשם דין לעצמו תוך הקלת ראש וזלזול בנזקים הכרוכים בזיהום אוויר מרכב לאיכות הסביבה ולבריאות הציבור. מדובר בהתנהלות שאינה ראויה, וראוי להעביר מסר עונשי מרתיע בגינה.

באיזון בין מכלול השיקולים האמורים, ראיתי להטיל על הנאשם קנס בשיעור ממשי. משהמאשימה לא עתרה להטלת התחייבות כספית, לא ראיתי להטילה על הנאשם.

סוף דבר

9. נוכח מכלול השיקולים האמורים, אני רואה לגזור על הנאשם כדלקמן:

קנס בסך 3,500 ₪. הקנס ישולם ב- 10 תשלומים חודשיים, שווים ורצופים החל מיום 10.9.2014 ובכל 10 לחודש שלאחר מכן. לא ישולם אחד התשלומים במועדו, תעמוד יתרת הקנס לפירעון מידי.

זכות ערעור לבית-המשפט המחוזי בתוך 45 ימים מהיום.

ניתן היום, ב' תמוז תשע"ד, 30 יוני 2014, במעמד הצדדים.